

КОСМОПОЛІТИЗМ: ЙОГО ПРИЧИНИ ТА СУЧАСНІ ПРОЯВИ

Постановка проблеми. Світ не стоїть на місці. Він постійно змінюється і розвивається. І дедалі частіше в цьому розвитку простежується тенденція взаємозалежності і тісної співпраці між різними людьми, структурами та державами. Якщо колись суспільство прив'язувалося до напрацьованих століттями типів зв'язку, то зараз має чималі можливості інтегрування задля комфортнішого життя.

На сьогоднішній день відбувається все активніше стирання кордонів між країнами в силу різних обставин. Європейська спільнота поступово перетворюється на суспільство з єдиним громадянством. Таким чином, сильне прив'язання до певної території чи спільноти втрачається і людина може відчувати себе в певній мірі громадянином всього світу, що, у свою чергу, і є космополітизмом. Саме тому ця тема є надзвичайно актуальною, а її всебічне висвітлення повинне бути достатнім для розуміння суспільством.

Мета. Здійснення всебічного теоретичного аналізу космополітизму як поняття, визначення його основних причин та сучасних проявів.

Завдання:

- ✓ дати визначення поняттю «космополітизм»;
- ✓ проаналізувати та висвітлити основні причини формування космополітизму;
- ✓ виявити тенденції прояву космополітизму в сучасному житті.

Виклад матеріалу. Космополітизм – це ідеологія світового громадянства, яка передбачає байдуже ставлення до своєї батьківщини, народу, його національної культури заради створення «світової держави», встановлення «світового громадянства» [1]. Його становлення пройшло чималий шлях: від часів Античності аж до сьогодення. Протягом багатьох століть зміст космополітизму доповнювався і конкретизувався вченими у культурному, науковому та політичному плані [2, с. 206].

Космополітизм концентрує основну увагу та виділяє як першочергове загальнолюдські цінності, а національні проблеми, у свою чергу, тут відходять на другий план. Варто зазначити, що космополітизм можна трактувати з різних точок зору:

- По-перше, він розглядається як негативне явище. Це пов'язано із засудженням відсутності патріотизму, байдужості до вітчизняної культури, мови, політичного нігілізму.

- По-друге, космополітизм може оцінюватися і як позитивне явище з прагматичної точки зору. І дана тенденція здебільшого асоціюється з позиціями щодо нього різноманітних соціальних груп.

- По-третє, космополітизм розглядається як позитивне явище з точки зору культурного, правового, політичного та етичного аспектів. Вважається, що на фоні загальної інтеграції мають можливість розвиватися чи не усі сфери життєдіяльності суспільства [3, с. 94].

Основою для можливості існування космополітизму в суспільстві слугує глобальний міжнаціональний простір. Глобалізація ліквідує цінності національних культур та створює умови для виникнення взаємопов'язаного монокультурного світу, формує тип людини з розвинутим космополітичним мисленням, яка байдуже ставиться до цінностей своєї нації та її мови, культури, здобутків у цілому. Іншими словами, створює «громадянина світу» що і є найважливішою ознакою космополітизму [4, с. 68].

Щодо причин космополітизму, то варто наголосити, що поширення та формування цієї концепції зумовлене розвитком економічної, культурної, технологічної, ідеологічної глобалізації. Між державами, які ефективно співпрацюють у, наприклад, економічній сфері формуються дуже тісні взаємозв'язки, через що в перспективі простежується деяке «стирання кордонів» у певних аспектах.

В наш час існує велика кількість країн, які в силу різних обставин неспроможні вирішувати свої внутрішні та зовнішні проблеми самостійно. Таким чином, допомога їм з боку інших держав та співпраця в цілому сприяють утворенню космополітизму. Крім того, варто згадати про різні міжнародні інституції (Євросоюз, НАТО, ООН, ОАД тощо), за допомогою яких відбувається інтегрування в окремих сферах.

Не варто забувати і про масштабний рух населення. Міграційні процеси мають досить великий вплив на формування космополітизму, адже у їх процесі відбувається змішування різних національностей, їх традицій і менталітетів. Не останньою є мовна причина: у світі існує кілька мов, широке вживання яких спричиняє деяку інтеграцію, так само як й наявність в різних державах, чи, навіть континентах однакових звичаїв. Це в значній мірі відбувається і через соціально-політичну свідомість, що є виразником всіх тих ідеалів і норм, на які орієнтується людина і використовує для адаптації до механізмів влади [5, с. 146].

Космополітизм сьогодні особливо актуальний, оскільки з кожним днем поширюється глобалізація, що сильно впливає на соціальну реальність. Д. Несбит та П. Ебурдин вказують, що світ стає все більше і більше космополітичним, і ми всі впливаємо один на одного. В сучасних реаліях космополітизм все виразніше проявляється через існування сильних міжнародних структур, розвиток економічної глобалізації та світової інтеграції, схожість традицій [2, с. 206].

Останнім часом дослідники звертають велику увагу на ідеї нового космополітизму, що зможе подолати недосконалості завдяки встановленню космополітичної демократії. І ця концепція передбачає формування соціокультурного простору із загальноприйнятими правилами, які пронизують всі культури, змінюючи характер діалогу між ними [4, с. 69].

Висновки. Сьогодні космополітизм – це своєрідна відповідь на процеси глобалізації. Потрібно розуміти, що не завжди в основі цього явища лежить відсутність патріотизму та неповага до традицій. Дуже часто він зумовлений саме бажанням уникнути державних і політичних обмежень.. Космополітизм зумовлений багатьма причинами і є досить складним процесом, що може нести суспільству як користь, так і шкоду.

Список використаних джерел

1. Космополітизм. Історія України. URL: <https://histua.com/slovník/k/kosmopolitizm> (дата звернення: 03.04.2021).
2. Волянюк О. Космополітизм: його причини та сучасні прояви. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізації : щоріч. наук. пр. Тернопіль: ТНЕУ, 2019. С. 206-207.
3. Саракун Л. Космополітизм сьогодні: спроба концептуалізації. *Вісник КНТЕУ*. 2017. № 2. С. 63-72.
4. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В. Політична соціологія : навчальний посібник. Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр «Економічна думка ТНЕУ», 2018. 250 с.